

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Malwiny Kunaj-Koksztyś pt. "Wykonywanie kary pozbawienia wolności wobec skazanych za przestępstwo określone w art.197-203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych". Wrocław 2024, ss.396

I. Uwagi ogólne

1. Autorka podjęła temat interesujący, trudny, a przy tym w wielu kwestiach kontrowersyjny, to należy podkreślić. Szczególne znaczenie mają badania empiryczne z których słynie wrocławska szkoła prawa karnego. W ostatnich latach są one -poza ośrodkiem wrocławskim- coraz rzadziej, z różnych powodów podejmowane. Raz jeszcze pragnę docenić trud doktorantki, która przy tym trafiła do wyjątkowo kompetentnego Promotora, wybitnego znawcy problematyki prawa karnego wykonawczego. Wyrażam głębokie przekonanie, że zaproponowane przez autorkę ujęcie zasługuje na uwagę i wnikliwe przestudiowanie, mając także na uwadze praktykę funkcjonowania systemu penitencjarnego w Polsce.
2. Rozprawa doktorska składa się z wykazu skrótów, wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, bibliografii, wykazu aktów prawnych, innych źródeł, orzecznictwa, spisu tabel, aneksu..
3. Do ważnych części każdej rozprawy doktorskiej należy zaliczyć wstęp, autorka opracowała więc wstęp /s.7-20/, który wprowadza w sposób zrozumiały w zaplanowane rozważania. Zdaniem autorki, jej rozprawa ma na celu analizę prawną krajowych regulacji i przybliżenie rozwiązań legislacyjnych dotyczących wykonywania kary pozbawienia wolności wobec skazanych, wymienionych w tytule, dotykając także kwestii postpenalnego traktowania wymienionych sprawców, w tym stosowania zreformowanych środków zabezpieczających, środków karnych czy narzędzi przewidzianych w ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich /s.7/. Autorka zamierza również badać regulacje prawne dotyczące przymusowych oddziaływań specjalistycznych realizowanych w toku izolacji penitencjarnej. Jednocześnie zauważa ona, że sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych stanowią mniejszość wśród wszystkich skazanych za przestę-

pstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /s.9/. Trafnie podkreśla że część wprowadzonych rozwiązań prawnych zasługuje na aprobatę, natomiast część jest wyrazem populizmu penalnego prowadzonego w ostatnich latach wobec tej kategorii sprawców /s.9/.

Autorka wyjaśnia genezę problemu analizowanych sprawców, wspominając o pracach uczonych wrocławskich z lat 70. tych, następnie w sposób sygnalny odwołuje się do prac legislacyjnych od 2005 r. zarówno kodeksowych jak i pozakodeksowych. Widzi więc potrzebę zestawienia założeń teoretycznych modelu wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym z aspektami praktycznymi wykonywania kary i osiągniętym rezultatem /s.15/. Zamierza również przeprowadzić badania empiryczne, które będą miały charakter pionierski /s.15 in./. Autorka wykorzystwała kilka metod badawczych: metodę analizy aktów prawnych, analizę literatury, dokumentacji osobopoznawczej, analizę programu terapeutycznego, indywidualnych programów terapeutycznych wybranych skazanych, a także analizę danych Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Centralnego Zarządu Służby Więziennej. Należało jednak - jak sądzę - mocniej wyeksponować główną tezę rozprawy oraz hipotezy badawcze /vide roz.5/.

II. Uwagi szczegółowe

1. W rozdziale 1 autorka zajmuje się problematyką zaburzeń preferencji seksualnych w kontekście regulacji prawnokarnych /s.21-31/, odnosząc się szczegółowo do następujących kwestii: definicje zaburzeń preferencji seksualnych /zaburzeń parafilnych/, etiologii preferencji seksualnych, klasyfikacji zaburzeń seksualnych według właściwych regulacji międzynarodowych, leczenie zaburzeń preferencji seksualnych, narzędzia szacowania ryzyka powrotu do przestępstwa przeciwko wolności seksualnej.

Autorka wykorzystuje w szerokim zakresie literaturę przedmiotu, prawną, jak i medyczną, w których porusza się bardzo swobodnie. Z przyczyn oczywistych np. nie mogą wykorzystać /przypis 33 s.21/ pracy: M. Zielona-Jenek, Sprawcy przestępstw seksualnych przeciwko dzieciom. Warszawa 2024. Trafnie autorka zwraca uwagę, że pojęcie zaburzeń preferencji seksualnych należy do pojęć medycznych /s.24/, szczególnie więc odnosi się do tej literatury. Pojęcie to ma znaczenie na gruncie prawa dopiero po uchwaleniu KKW z 1997 r.

Autorka następnie sięga szerzej do regulacji międzynarodowej dotyczącej problematyki zaburzeń preferencji seksualnych /s.25 in./,szczegółowo je analizując. W tym kontekście autorka wspomina o kontrowersjach związanych z art.95a k.k. /już nie obowiązującym/-s.27 in.,który spowodował, iż przez kilka lat funkcjonowały w prawie karnym równoległe pojęcia skazanych z "niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi" i skazanych z "zakłóceniami czynności psychicznych o podłożu seksualnym, inne niż choroba psychiczna" może budzić wątpliwości w sferze orzeczniczej, gdyż zaburzenia preferencji seksualnych są zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu art.3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r.o ochronie zdrowia psychicznego /s.28/.

Autorka przybliżyła w odniesieniu do zaburzeń preferencji seksualnych różnice definicyjne pojęcia pedofilii/zaburzeń pedofilnych-na płaszczyźnie klinicznej i prawnej /s.29 in./. Zauważa przy tym, że w literaturze przedmiotu rozróżnia się czyny pedofilne preferencyjne oraz czyny pedofilne zastępcze /s.30 in./, natomiast ustawy karne nie rozróżniają pedofilii preferencyjnych i zastępczych, gdyż dla odpowiedzialności karnej podział ten jest indyferentny, a kryterium penalizacji czynu związane jest z realizacją czynności z małoletnim poniżej 15 roku życia w postaci obcowania płciowego lub dopuszczenia się innych czynności seksualnych /s.32/. Interesujące są wywody dotyczące etiologii zaburzeń preferencji seksualnych /s.33 in./, która nie została jednoznacznie określona, analizuje różne poglądy. Stoi więc na stanowisku, że nie ma ściśle określonych przesłanek, ujętych w zamkniętym katalogu, dających podstawę do ustalenia przyczyn występowania tych zaburzeń. Uważa, że za zaburzenia preferencji seksualnych odpowiada wiele różnych czynników, które ujawniają się w zależności od predyspozycji fizycznych i psychicznych oraz doświadczeń jednostki przy jednoczesnym wystąpieniu pewnych okoliczności zewnętrznych, w tym w przyczynach społecznych /czynniki biologiczne, społeczne, rozwojowe/, czyli nie można przyjąć, że dla rozwoju pedofilii zawsze jest niezbędny ten sam zestaw czynników /s.39/.

Poznawcze są rozważania autorki odnoszące się do klasyfikacji zaburzeń preferencji seksualnych wobec regulacji międzynarodowych /s.40 in./, które są szczegółowe i oparte na materiałach źródłowych. Autorka podejmuje również problem leczenia zaburzeń preferencji seksualnych w ujęciu psychoterapii i farmakoterapii /s.50 in./. Wspomina przy tym o kwestiach związanych z kastracją chirurgiczną /s.51 in./, w Polsce niedopuszczalnej, odnosi się także do leczenia farmakologicznego /s.54 in./. Podkreśla, że w Polsce leczenie sprawców przestępstw seksualnych odbywa się w oddziałach terapeutycznych w zakładach karnych, w oddziałach zamkniętych w szpitalach psychiatrycznych oraz w formie ambulatoryjnej /s.61/. Jednocześnie autorka stwierdza, że preferencji seksualnych nie da się zmienić, tym samym nie da się wyleczyć zaburzeń seksualnych. Sama terapia nie jest wystarczającym elementem oddziaływania na sprawców przestępstw seksualnych /s.63/. Natomiast-jak zauważa autorka-leczenie zaburzeń preferencji seksualnych musi mieć wymiar interdyscyplinarny /s.63/. Podejmuje następnie kwestię narzędzi szacowania ryzyka powrotu do przestępstw przeciwko wolności seksualnej /s.63 in./, zauważając, że szacowanie ryzyka powrotu do przestępstwa polega na zidentyfikowaniu występowania określonych czynników determinujących recydywę, analizuje następnie literaturę przedmiotu.

2. W rozdziale 2 autorka zajmuje się przestępstwami przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /s.82-135/, odnosząc się do: definicji i epidemiologii, przedmiotu ochrony przestępstw z rozdziału XXV k.k., katalogu przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności. Zwraca uwagę na spory w doktrynie występujące w odniesieniu do pojęcia przestępstwa seksualne /s.82 in./, przyłączając się do poglądu J. Warylewskiego. Wskazuje na występujące w tej kategorii przestępczości zjawisko populizmu penalnego, a skala przestępstw seksualnych w przestępczości w Polsce jest stosunkowo niewielka, co uzasadnia prezentowanymi danymi statystycznymi /s.85 in./.

Z powyższych danych wynika, m.in., że wskaźnik przestępczości seksualnej w stosunku do przestępczości nie przekracza 1 % w całej skali przestępczości w Polsce /s.88/. Z danych, którymi posługuje się autorka wynika, że osadzeni za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /art.197-203 k.k./ stanowili np. w 2023 r. 5.17 % w populacji wszystkich osadzonych na mocy prawomocnych orzeczeń /s.89/. Rozważania odnoszące się do przedmiotu ochrony przestępstw z rozdziału XXV k.k. nie nasuwają uwag, zostały oparte na dobrej znajomości literatury przedmiotu. Następnie autorka analizuje katalog przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /s.95 in./, czyniąc to w sposób prawidłowy i wystarczający. Z przyczyn obiektywnych autorka nie mogła uwzględnić ustawy z dnia 28 czerwca 2024 r. o zmianie ustawy-Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw /Dz.U.poz.1228/ w której dokonano nowelizacji art.197 i 198 k.k. Należy zauważyć, iż trafnie autorka wspomina, że sprawca przestępstw seksualnych może ponosić także odpowiedzialność na gruncie prawa cywilnego, odwołując się w przypisie 499 do interesującej monografii Anny Wilk /rozprawa habilitacyjna na Uniwersytecie Opolskim/. Kolejne zagadnienie którym zajmuje się autorka to kwestia zatarcia skazania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /s.126 in./. Zwraca uwagę na kontrowersje związane z brzmieniem art.106a k.k./s.126/, a jakie jest zdanie autorki?

Następnie zajmuje się ona kwestią przedawnienia karalności za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności /s.128 in./, analizuje zmiany legislacyjne art.101 § 4 k.k. zwieńczone ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy-Kodeks postępowania cywilnego, ustawy-Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy-Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw /Dz.U.poz.1860/. Autorka niestety tylko bardzo ogólnie wspomina o Państwowej Komisji do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 /s.134-135/, a już powstało wiele kontrowersji co do funkcjonowania tej Komisji /zmiana przewodniczącego, odwołanie dwóch członków, powołanie nowych członków/.

3. W rozdziale 3 autorka zajmuje się wykonywaniem kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym /s.136-206/, odnosząc się do: odrębnego traktowania skazanych za przestępstwa seksualne popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych w polskich rozwiązaniach prawnych-rys historyczny, celów kierowania skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego, kryteriów kierowania skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego, organów dokonujących klasyfikacji skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego, indywidualizacji oddziaływań wobec skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych programów terapeutycznych, przymusu leczenia, art. 117 k.k.w. Rozważania zawarte w rozdziale 3 stanowią główną wartość poznawczą rozprawy, co wynika przede wszystkim z jej tytułu. Autorka w swoich rozważaniach wychodzi z rysu historycznego, który jest stosunkowo skromny, ale oczywiście nie z jej winy. Wspomina, że koncepcja odrębnego oddziaływania na skazanych za przestępstwa seksualne popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych została przedstawiona w latach 70. we Wrocławiu podczas III Sympozjum Kryminologicznego /s.138/, przełom nastąpił po uchwaleniu KKW /s.142/. Następnie po roku 2005 nastąpiły dalsze regulacje prawne odnoszące się do wymienionej grupy skazanych, co autorka bardzo wnikliwie przedstawia i analizuje, posilając się dobrą znajomością literatury przedmiotu, w tym m.in. autorstwa Promotora. Zdaniem autorki wiele rozwiązań prawnych odnoszących się do omawianej kategorii sprawców poddanych zostało krytyce w doktrynie. Jednakże-jak podkreśla-pożądane jest tworzenie spójnego systemu kompleksowych rozwiązań dla tej kategorii sprawców, stąd konieczna jest debata interdyscyplinarna /s.151/. Optymistyczna jest teza autorki, efektywna terapia analizowanych sprawców i ich powrót do zdrowia /lub co najmniej nauczenie ich mechanizmów powstrzymywania się od popełnienia czynu zabronionego/ jest nie tylko w ich interesie, ale również w interesie całego społeczeństwa.

Interesując są wywody autorki odnoszące się do celów kierowania skazanymi z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego /s.152 in./, przy wykorzystaniu bardzo dobrej znajomości literatury przedmiotu. Następnie omawia ona kryteria kierowania skazanymi z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego /s.159 in./, analizując literaturę, ustawodawstwo i przepisy prawne wykonawcze. Wyraża przy tym własne stanowisko, aczkolwiek ostrożnie, ale stara się krytycznie podchodzić do niektórych rozwiązań prawnych, co świadczy o jej bardzo kompleksowej znajomości poruszanej tematyki..

Autorka omawia także organy dokonujące klasyfikacji skazanymi z zaburzeniami preferencji seksualnych do systemu terapeutycznego /s.171 in./. Powołując się na pogląd Promotora, przyjmuje, że w zasadzie procedura kierowania skazanymi do systemu terapeutycznego nie odbiega od tej dotyczącej kierowania do innego-właściwego typu i rodzaju zakładu karnego, różnice są bardziej dostrzegalne w zakresie doboru właściwego systemu wykonywania kary /s.172/. W wielu miejscach tych wywodów, autorka krytycznie odnosi się do praktyki funkcjonowania systemu, co wskazuje na jej znajomość funkcjonowania systemu penitencjarnego. Interesujące są rozważania autorki związane z indywidualizacją oddziaływań wobec skazanymi z zaburzeniami preferencji seksualnych, gdy chodzi o programy terapeutyczne /s.182 in./. Autorka-jak zwykle-wykazuje się bardzo dobrą znajomością także przepisów wewnątrzresortowych gdy chodzi o sposób wykonywania indywidualnych programów terapeutycznych /s.184 in./. Trafny, a przy tym trudny do osiągnięcia jest pogląd autorki, żeby programy terapeutyczne miały charakter indywidualny, skierowany do potrzeb skazanego, uwzględniając jego defekty w sferze psychicznej. Ważne poznawczo są wywody autorki związane z przymusem leczenia określonym w art.117 KKW /s.187 in./. Wychodzi ona z założenia, że postępowanie leczniczo-rehabilitacyjne wobec skazanymi stanowi jeden z głównych problemów polskiej penitencjarystyki /s.187/. Następnie autorka zajmuje się treścią art.117 KKW i jego funkcjonowaniem /s.187 in./. Analizuje w tej kwestii także orzecznictwo TK /s.188 in./.

Autorka omawiając kwestię przymusu leczenia, oceniając poglądy doktryny, potrafi prezentować własne poglądy, które mogą być dyskusyjne, ale to świadczy o jej wiedzy merytorycznej. Zauważa ona, że pomimo zmiany treści art. 117 KKw, terapia prowadzona bez zgody skazanego pozostaje problemem, który trudno jednoznacznie ocenić /s. 205/.

4. W rozdziale 4 autorka zajmuje się środkami postpenalnymi stosowanymi wobec sprawców przestępstw seksualnych /s. 207-287/, odnosząc się do: warunkowego zwolnienia z reszty kary pozbawienia wolności, stosowania środków karnych, stosowania środków zabezpieczających, ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Analizowane przez autorkę środki postpenalne pełnią różne funkcje: pomocową, opiekuńczą, ochronną, weryfikacyjnokontrolną /s. 207/. Swoje wywody związane z głównym wątkiem rozprawy doktorskiej autorka poszerza o rozważania związane z warunkowym przedterminowym zwolnieniem skazanych /s. 208 in./. Z obserwacji autorki wynika, że w systemie terapeutycznym w którym odbywają karę m.in. skazani za przestępstwa z art. 197-203 k.k. popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, w ostatniej dekadzie zauważa się wyraźny spadek w zakresie udzielania warunkowych zwolnień /s. 216/, a liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków np. w 2023 r. wyniosła 5,96 %. Autorka w swoich rozważaniach stara się wyjaśnić ten stan rzeczy wskazując na projekty zmian w KKw, które nie zostały przyjęte. Omawia także nowelizację art. 77 KKw dokonaną w dniu 7 lipca 2022 r. /s. 225 in./, która spotkała się z krytyką w doktrynie, a autorka wyraża także własne stanowisko. Następnie omawia ona stosowanie środków karnych, przede wszystkim ujętych w art. 39 pkt 2a, 2b i 2e k.k. /s. 238 in./ wobec sprawców przestępstw seksualnych wykazujących zaburzenia preferencji seksualnych, wywody nie nasuwają uwag, są zrozumiałe i merytoryczne. Nie unika przy tym prezentowania własnego stanowiska, co należy podkreślić. Uważa także, że sąd orzekając środek zabezpieczający, niezależnie od jego formy, powinien mieć na względzie

naczelne zasady: zasadę proporcjonalności i minimalizacji stosowania tej instytucji /s.258/. Autorka omawia przepisy ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób /s.259 in./, która jest - jak zauważa - wyrazem populizmu penalnego /s.260/.

Autorka szczegółowo odnosi się do poglądów krytycznych wyrażanych w doktrynie, a także do zaskarżenia ustawy do TK /wyroku z 23.11.2016 r., sygn. akt K 6/14/. Warto zauważyć, iż ustawa o której mowa znajduje zastosowanie tylko do sprawców czynów popełnionych przed 2015 r., natomiast do sprawców czynów popełnionych po tej dacie można stosować wyłącznie środki zabezpieczające /s.273/. Autorka omawia także przepisy ustawy z dnia 13 maja 2016 r.

o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie nieletnich /s.274 in./, przedstawiając poglądy zaprezentowane w doktrynie, w tym krytyczne. "wraca uwagę na rejestry i wykorzystanie danych w nich zawartych /s.282/.

5. W rozdziale 5 autorka zajmuje się wykonywaniem kary pozbawienia wolności wobec skazanych z zaburzeniami preferencji seksualnych - doniesienia z badań /s.288-337/. Jest to rozdział omawiający badania empiryczne przeprowadzone przez autorkę, zasługuje więc na szczególną uwagę, jest wyrazem trudu badawczego, wymagającego szczególnego podkreślenia i docenienia.

Smutna jest konstatacja autorki, że badania empiryczne w zakresie prawa karnego wykonawczego są coraz rzadziej stosowane, wymagają one znacznego nakładu pracy, są pracochłonne i czasochłonne, ale uzyskane wyniki pozwalają zobrazować aspekt funkcjonalny tego prawa /s.288/. Prezentowane przez autorkę badania obejmują skazanych za przestępstwa stypizowane w art.197-203 k.k. popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, którzy odbyli karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego w systemie terapeutycznym i w latach 2006-2016 /włącznie/ opuścili jednostkę penitencjarną.

Badania zostały zrealizowane w okresie styczeń-luty 2023 r. Wcześniej autorka przeprowadziła badania pilotażowe w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu - Oddziale Zewnętrznym w Oleśnicy /48 skazanych/.

Do badań właściwych autorka wybrała trzy jednostki penitencjarne na terenie trzech województw, badaniom poddano 104 skazanych, była to grupa reprezentatywna /s.291/. Wyniki badań zostały ujęte w tabelach, które podnoszą ich czytelność i wartości poznawcze. Założenia pracy pozwoliły autorce sformułować cztery główne problemy badawcze oraz jedenastce problemów szczegółowych /s.292-293/. Na początku autorka omawia programy terapeutyczne ze szczególnym uwzględnieniem programu terapeutycznego realizowanego w Zakładzie Karnym nr 1 we Wrocławiu w Oddziale Zewnętrznym w Oleśnicy /s.294 in./. Jest to program dla skazanych i indywidualny program terapeutyczny. Następnie przedstawia charakterystykę badanej populacji skazanych /s.303 in./, informacje dotyczące długości orzeczonej kary pozbawienia wolności, środków karnych, środków zabezpieczających. Kolejne zagadnienie to informacje dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności wobec skazanych objętych badaniami /s.316 in./. Z badań wynika, m.in., że większość skazanych przejawia bezkrytyczny stosunek do popełnionego przestępstwa, bądź w ogóle nie przyznaje się do popełnionego czynu, a z oceny personelu więziennego wynika, że dobre sprawowanie, przemiana, żal za popełnione czyny są często pozorne i kreowane na potrzeby postępowania wykonawczego /s.319/. Z badań autorki wynika także, że w 95.19 % przypadków oddziaływania terapeutyczne były stosowane za zgodą skazanego, a w pozostałych decydował sąd penitencjarny /s.323/. Autorka odnosi się również do informacji dotyczących powrotności do przestępstwa skazanych za badane czyny /s.327 in./.

6. Rozprawę doktorską w warstwie merytorycznej zamyka zakończenie /s.338-347/, które zostało ujęte w dwunastu punktach. Wnioski autorki są interesujące, a przy tym poparte badaniami empirycznymi, znajdują oparcie w literaturze przedmiotu, orzecznictwie, praktyce wykonawczej, niektóre z nich mają niewątpliwie wymiar pionierski. Wysoko więc oceniam wysiłek badawczy. Wnioski autorki zasługują na uważne przestudiowanie, mogą mieć - jak uważam - wpływ na legislację, praktykę funkcjonowania jednostek penitencjarnych, stąd poódane i wskazane byłoby ich opublikowanie. Podzielić należy stwierdzenie autorki, że system terapeutyczny to jedno z najlepiej ocenianych rozwiązań wprowadzonych do KKW, ale nadal pozostaje wiele obszarów wymagających

na etapie legislacyjnym i wykonawczym /s.347/.

7. Bibliografia jest obfita, 431 pozycji /drobne literówki: Burdziak, Brzezińska, komentarze do kodeksu karnego najczęściej pod redakcją, PiP z., a nie nr/.

8. Wykaz aktów prawnych-pełny, inne źródła, obszerny wykaz, orzecznictwo-pełny wykaz, wykaz tabel-44, formularz badań.

III. Uwagi końcowe

1. Autorka podjęła się niezwykle ambitnego i trudnego zadania, które wykonała prawidłowo i efektywnie. W warstwie merytorycznej-prawa karnego wykonawczego porusza się swobodnie, co świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu merytorycznym.

2. Autorka umiejętnie prezentuje poglądy zastane w doktrynie, nie unika prezentowania własnych poglądów, które są zawsze oparte na solidnych podstawach.

3. Język rozprawy jest zrozumiały, nieliczne literówki.

4. Rozprawa doktorska ma charakter twórczy, świadczy o wysokim stopniu wiedzy, raz jeszcze należy podkreślić trud badawczy wykonany w zakładach karnych. Rozprawa zawiera-co należy podkreślić-znaczny ładunek krytycznej analizy i samodzielności autorki. Jest to niewątpliwie rozprawa interesująca, pożyteczna, a przy tym oddająca zainteresowania osobiste autorki.

5. Widzę, z pełnym przekonaniem, uzasadnienie dla wyróżnienia autorki rozprawy, przede wszystkim za jej poważny i pracowity wysiłek badawczy, wymagający pokonania wielu przeszkód formalnych, ludzkich itp., a także przydatność dla praktyki penitencjarnej, zwłaszcza po jej opublikowaniu, o co wnioskuję.

6. Recenzowana rozprawa doktorska mgr Malwiny Kunaj-Koksztyś spełnia wymogi, o których stanowi art.13 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki /Dz.U. z 2017 r., poz.1789/, w związku z art.179 ust.1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r.-Przepisy wprowadzające ustawę-Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce /Dz.U.poz.1669 ze zm./ . Tym samym może być przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Warszawa 24.09.2024 r.